

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Nagy Pongrác

EU-csatlakozás 2004¹

A cikk első változatának 2003 márciusában – a csatlakozási népszavazás előtt – kellett volna megjelennie. Az akkori EUfőrikus sajtó azonban nem ismerte az audiatur et altera pars elvét, így nem jelent meg. Három napilap és egy hetilap utasította vissza.

Fanatikus az, aki minden bizonyíték nélkül, vakon hisz valamiben, és türelmetlen azokkal szemben, akik abban nem hisznek. Eufanatikus az, aki vakon hisz abban, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás Magyarország számára jó, és türelmetlen azokkal szemben, akik felteszik a kérdést: miért jó? Azt is lehetne mondatni, hogy az eufanatikus számára a csatlakozás önmagában jó, tehát cél, nem pedig eszköz valaminek az elérésére. Az eufanatikus felsőfoka az eumindenáron, aki bármi árat kész megfizetni a csatlakozásért.

A rendszerváltás óta valamennyi kormányunkra az eufanatizmus volt a jellemző. A jelenlegi kormányra már-már az eumindenáron jellemző. Pedig az Európai Unió mind az alapító tagok, mind pedig az utólag csatlakozók számára csak eszköz valami más cél elérésére. A kezdeti cél kettős volt: a gazdasági fejlődés felgyorsítása egy nagy gazdasági térség létrehozásával, valamint az évszázados, több véres háborút előidéző német–francia ellentét felszámolása azáltal, hogy e két ország ugyanannak a közösségnek válik a tagjává.

Az utólag csatlakozó országok számára a csatlakozás elsősorban eszköz volt a gazdasági fejlődés felgyorsítására. Ezek még a csatlakozási kérelem benyújtása előtt részletes felmérést készítettek arról,

¹ Részlet a szerző készülő könyvéből, melynek címe: „A közgazdász hazatér – avagy a gazdasági rendszerváltás a kispadról.”

hogy melyek a csatlakozás előnyei és hátrányai, és hogy az előnyök túlsúlyban vannak-e a hátrányokkal szemben. Mert a csatlakozásnak hátrányai is vannak. Ez utóbbiak közé tartozik nemcsak a szuverenitás nagy részének feladása, hanem az is, hogy a vámsorompók lebontása egyes versenyképtelen iparágak számára veszélyes, hisz a nemzetközi konkurencia megfojthatja őket. Felmérték, melyek a versenyelőnyben és melyek a versenyhátrányban lévő iparágak. Ennek alapján kiszámították, hogy *mindent összevetve* a csatlakozás előnyös-e vagy sem. A felmérés arra is jó volt, hogy a versenyelőnyben lévők még a csatlakozás előtt felkészülhettek piacuk bővülésére, a versenyhátrányban lévők pedig megpróbálhatták versenyképességüket beruházással, átszervezéssel, piacfeltárással növelni, hogy így ne érje őket váratlanul a megnövekedett konkurencia.

Magyarország eufanatikus kormányai összetévesztették a célt az eszközzel, és a rendszerváltás óta eltelt 13 év alatt ilyen, úgynevezett „költség-haszon felmérést” nem készítettek. A jelek szerint azt sem tudták, hogy az mi. Erre mutat a következő idézet:

„A csatlakozással kapcsolatban fenntartást megfogalmazók egyik fontos igénye: tisztázzuk a csatlakozás költségeit, veszteségeit, hátrányait, illetőleg bevételeit, nyereségeit, előnyeit. Nem alaptalan feltételezés: egyesek fejében az van, hogy az egyenleg talán nem is lesz pozitív Magyarország számára. Nos, én a tisztázó felméréseknek teljes egészében híve vagyok. E munkát azonban csak akkor tudjuk végrehajtani, ha világos fogalmakkal dolgozunk. Magyarországnak, taggá válása után, hozzá kell járulnia az uniós költségvetéshez: be kell fizetnie teljes vámbevételét, az általános forgalmi adó alapjának meghatározott százalékát (körülbelül egy százalékát), valamint a nemzeti össztermék ugyancsak meghatározott százalékát (ez 0,5 százalék körül mozog). Mindez kétségtelenül költség. Ezen túlmenően azonban kétlem, hogy mást is költségként, veszteségként vagy hátrányként kellene számításba vennünk, vagy a csatlakozás számlájára lehetne írunk.”

(Magyar Hírlap, 1997. június 9., 7.)

Amint látható, a cikkíró szerint az Unió közös kasszájába befizetendő felsorolt összegek jelentik a csatlakozás összes költségét, illetve

hátrányát. Amit ő költség és hátrányként felsorol, az olyannyira elhanyagolható, hogy én itt meg sem említem. A cikkíró nem tud a szuverenitás nagyobbik részének feladásáról, arról, hogy az Unió gazdaságpolitikája monetarista politika, hogy e politika a globalizáció alapján áll, és így nem előnyös a magyar gazdaság számára. Nem tud arról, hogy az integrációnak a gazdasági ágak között nemcsak nyertesei, hanem vesztese is vannak. Egyszóval: a cikkírónak fogalma sincs arról, hogy mi a költség-haszon felmérés, és hogy miről szól a csatlakozás.

A cikkíró Dr. Juhász Endre, a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz akkreditált nagykövete, a csatlakozási tárgyalások legfontosabb szereplője. (Ma az Európai Unióval kapcsolatos ügyek tárca nélküli minisztere).

* * *

Magyarország a Cseh és Szlovák Köztársasággal, valamint Lengyelországgal együtt 1991 decemberében minden előzetes felmérés nélkül társulási szerződést kötött az Európai Unióval (illetve az akkori Európai Gazdasági Közösséggel). Ennek a következményei katasztrofálisak voltak. Nagyrészt az Unió versenye fojtotta meg a magyar könnyűipart. Gyárvárosok szellemvárossá alakultak, eltűntek a magyar áruk az üzletek polcairól, 1992 és 1996 között megszűnt 800 000 munkahely (az 1991-ben létezett munkahelyek 18%-a).

Az eufanatikusok azonban ezt nem reklámozták. Nem magyar közigazdászok, hanem az Európai Újjáépítési és Gazdaságfelesztési Bank szakértői végeztek számításokat a szerződés hatásáról. Jacques Attali, a bank akkori elnöke nyilatkozott úgy, hogy a szerződés előnyösebb az Unió, mint a társuló három közép-európai ország számára. Ez Magyarország esetében minden bizonnyal igaz is volt. Az egyezmény aláírását követő öt év során Magyarországnak az Unióból származó behozatala 107 százalékkal, az oda irányuló kivitele viszonyt csak 77 százalékkal nölt (folyó dollár áron), és kereskedelmi mérlegünk deficitje az Unióval az 1991-es 22 millió dollárról 1996-ra 1435 millióra duzzadt.

Ez volt tehát a következménye a kizárólag hitelen alapuló 1991-es társulási szerződésnek.

* * *

Tizenhárom év telt el. Felmérés, számítás, költség-haszon elemzés azóta sem történt. Magyarország az Unióhoz jelszavak és illúziók alapján csatlakozott. A jelszavak (szlogenek) között megkülönböztethetjük a klubérveket, a riogatást és a mézesmadzagot. A klubérveket a klubcentrikusok hangoztatják, vagyis azok, akik számára elképzelhetetlen, hogy Magyarország ne legyen valamiféle államcsoportnak a tagja. *Extra Hungariam non est vita* – mondták hungarocentrikus őseink. „Az Unión kívül nincs élet” – mondják klubcentrikus kortársaink.

A klubérveket gyakran csatlós mentalitás ihleti. Legklasszikusabb formájukban talán Dr. Balázs Péter fogalmazta meg 2003. március 4-én tartott előadásában (amikor a Külügyminisztérium politikai államtitkára volt; ma ő képviseli Magyarországot az Unió Bizottságában). *Az angol mondás szerint annak, hogy valaki egy klub tagja, semmi előnye sincs, de annak, hogy valaki nem tagja, sok a hátránya.*

Lényegileg ezt mondta (állítólag!) Mádl Ferenc köztársasági elnök is: *azért kell csatlakoznunk, mert bent jobb, mint kint.*

Természetesen Balázs Péter nem mondta meg (adatok, számítások, elemzés alapján), hogy *mik* a hátrányai annak, ha nem válunk taggá, mint ahogy köztársasági elnökünk sem részletezte, hogy *miért* jobb bent, mint kint.

De van ugyanennek néhány más változata is.

Ha valami katasztrófa folytán kimaradnánk az Európai Unióból, nyomban felvételünket kellene kérni a szovjet utódállamok, a FÁK-országok közé.

Szabó Iván volt pénzügyminiszter (Budapesti Lap, január)

Nincs hová mennünk.

Külügyminisztériumi tisztviselő

(Miért kell nekünk valahova menni?)

Ha nem csatlakozunk, teljesen el leszünk szigetelve.

Ny. középiskolai tanár

(Miért? Hogyan? Mitől?)

Mi a Nyugathoz tartozunk, tehát az Európai Unióban van a helyünk.

Balázs Péter, lásd fent

(Ha jól tudom, az Egyesült Államok, Kanada, Svájc és Norvégia is a Nyugathoz tartozik.)

Riogatásban sincs hiány.

...ha nem lépünk be az EU-ba, az belpolitikai káoszhoz vezet, megröggyan a gazdaság, a külföldi beruházók távozhatnak, az ország biztonsága veszélybe kerülhet.

*Ganasztói György, a Teleki László Intézet főigazgatója
(Magyar Hírlap, 2003. február 8.)*

Aki a csatlakozás ellen szavaz, gyermekeinek jövője ellen szavaz.

Kossuth Rádió vasárnapi műsora

Ha nem csatlakozunk, Szerbia-Montenegróval és Macedóniával kerülünk egy sorba.

Ny. egyetemi tanár

(No meg Svájjal és Norvégiával.)

Egy Magyarország méretű ország a globális kihívásoknak nem képes egyedül megfelelni.

Kovács László külügyminiszter

Következzen néhány mézesmadzag!

A csatlakozás nem más, mint visszatérés a demokráciák közegébe.

Szabó István Fidesz-politikus

(Kelet-Magyarország, 2003. január 27.)

A csatlakozás az egyetlen megoldás.

MSZP frakcióvezető asszony a parlamentben

(Megoldás, mire?)

Jelentős transzferben lesz részünk az Európai Unió részéről.

Balázs Péter, lásd fent

A csatlakozás utáni 3 évben a transzfer összege – vagyis az az összeg, amennyivel az Uniótól többet kapunk, mint amennyit oda befizetünk – évi 120 milliárd forint, a várható bruttó hazai termék nulla egész héttized százaléka, vagy, ha úgy tetszik, *egyhatoda* annak, amit a költségvetés évente az államadósság kamataként kifizet. Ebből a *növekedés* csak 80 milliárd, a várható BHT 0,5 százaléka. (Az ország ugyanis az Uniótól az elmúlt években a PHARE-program, valamint a különböző előcsatlakozási programok címén évi mintegy 40 milliárdot kapott.) E többlet elegendő például 80 kilométer autópálya építésére – sík terepen, hidak nélkül. És az Unió ezt a többletet is csak 2006-ig garantálja. Meglehet, hogy azután a transzfer csökkenni fog, hiszen minél jobban felzárkózik egy gazdaság az Unió átlagához, annál inkább csökken a kapott támogatás.

„Egyetlen megoldás”, „káosz”, „nincs hová menni”, „Szerbia-Montenegro”, „gyermekünk jövője”, „bent jobb, mint kint”... A csatlakozás híveinek egyik fő érve, hogy ezzel felzárkózunk a Nyugathoz. Nos, azon a Nyugaton, amelyhez fel akarunk zárkózni, ilyen érvek politikusok, közéleti személyiségek szájából nem hangozhatnak el, mert kinevetnék azt, aki üres frázisokkal érvel. Ha valóban fel akarunk zárkózni Nyugathoz, akkor el kell sajátítanunk a tényeken és számokon alapuló érvelést.

Ilyen érvelés nincs. Illúziók vannak. Ezek közül a legszédítőbb az, hogy a csatlakozás következtében felgyorsul a gazdaság növekedése. Ezt maga Kovács László külügyminiszter mondja a minisztériuma által szerkesztett 160 oldalas tetszetős könyvecske előszavában.

(A csatlakozás után) *felgyorsul hazánk gazdasági fejlődése, gyorsabb ütemben bővül az infrastruktúra, emelkedik az emberek életszínvonal, javul életük minősége.*

EU-csatlakozás 2004, 3. oldal

Hasonló kijelentés hangzott el a Magyar Televízióban:

A csatlakozás utáni első tíz évben látványosan felgyorsult valamennyi újonnan csatlakozó ország gazdasági növekedése.

Ez a legfontosabb érv a csatlakozás mellett. Sajnos az MTV állítása nem igaz. Kovács Lászlóé pedig megalapozatlan. Kiszámítottam az egy főre jutó bruttó hazai termék növekedését a csatlakozás előtti és

utáni 10 évben abban a kilenc országban, amely utólag csatlakozott az Európai Unióhoz. (Ausztria, Finnország és Svédország esetében 5-5 évben, hiszen ezek csak 1995-ben csatlakoztak.) Az eredmény a következő: Ausztria növekedési üteme lényegében változatlan maradt. Négy ország növekedése jelentősen felgyorsult: Finnország, Portugália, Spanyolország és Svédország. Négy ország növekedése lelassult: Dánia, Egyesült Királyság, Görögország és Írország. Tehát, ellentétben a televízióban elhangzott kijelentéssel, valamint a magyar külügyminiszter állításával, a gazdasági növekedés felgyorsulása nem törvényszerű.

Érdekes Magyarország Unión kívüli növekedését összehasonlítani azon uniós országokéval, amelyekéval az efféle összehasonlítás mérvadó. (Csak hasonló fejlettségű országok növekedése hasonlítható össze, mert minél fejlettebb egy ország, annál jobban csökken a növekedési potenciálja.) Három ilyen ország van: Görögország, Írország és Portugália. Az összehasonlítást az 1997–2001 közötti 5 évre végeztem el, hisz Magyarországon 1996 szeptemberéig mesterségesen előidézett depresszió volt. Az országnak csak azóta *szabad* növekednie. Ez alatt az időszak alatt az egy főre jutó bruttó hazai termék alapján számítva Írország növekedési üteme volt messze a legmagasabb, évi 9,8 százalék. Magyarországé azonban (4,9%) messze megelőzte Portugáliáét (3,5%) és Görögországét (3,3%). Ez azt mutatja, hogy élénk gazdasági növekedés az Unión kívül is lehetséges, s ez lehet jóval gyorsabb is, mint az Unión belül.

Az, hogy a növekedés felgyorsulása nem törvényszerű és hogy az Unión kívül is lehetőség van gyors növekedésre, még gyorsabbra is, mint azon belül, még nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a csatlakozás után felgyorsul a növekedés. Ez elsősorban két körülménytől függ: javul-e a gazdaság tőkeellátottsága és bővül-e a piaca.

Ami a *hivatalos tőkét* illeti, ellátottságunk igen szerény mértékben bár, de javulni fog, hiszen a csatlakozás után az uniós támogatás – ideiglenesen – évi 80 milliárd forinttal növekszik. Nem látok semmiféle olyan tényezőt, amely a csatlakozás után felgyorsítaná a *magántőke* beáramlását. Ellenkezőleg: a koppenhágai megállapodás óta mintha menekülne innen a tőke.

A fő kérdés tehát az, hogy bővül-e a magyar áruk piaca. Az *ipar-cikkek* piaca nem fog bővülni. Ezek tekintetében – a társulási egyezmény eredményeképpen – már régóta szabadkereskedelem folyik. A *mezőgazdasági termékek* piaca azonban minden kétséget kizáróan bővülni fog, hiszen eltűnnek a vámsorompók, amelyek ezeknek az Unióba való beáramlását eddig korlátozták.

Mindenekelőtt tisztázni kell az arányokat. Jelenleg az Unióba irányuló mezőgazdasági kivitel az összkivitel 2,3 százaléka és a bruttó hazai termék 1,4 százaléka. A gazdasági növekedés látványos felgyorsulására tehát még akkor sem lehetne számítani, ha a csatlakozás következtében ez a kivitel megháromszorozódna. Erről azonban szó sem lehet. Sőt még az sem biztos, hogy versenyképesek lesznek-e az Unióban a magyar mezőgazdaság termékei. Ezeknek a támogatottsága – uniós támogatás plusz magyar kormánytámogatás – ugyanis csak 2010-ben éri el a jelenlegi uniós országok mezőgazdaságának a támogatottságát. 2004-ben például a magyar mezőgazdaság teljes támogatottsága csak 55 százaléka lesz a 15 tagú Unió mezőgazdasága támogatottságának, 2005-ben 60, 2006-ban 65 százaléka, és így tovább. Kérdés, versenyképes marad-e a magyar mezőgazdaság a francia, holland, dán stb. mezőgazdaság termékeivel szemben, amelyek ebben az átmeneti időszakban 82-67-54 stb. százalékkal magasabb támogatást kapnak, mint a magyar termékek. Egyébként is a mezőgazdaságra vonatkozó megegyezés a támogatásokkal, kvótákkal és a különböző előírásokkal olyan bonyolult, hogy abban még a magamfajta közgazdász sem tud kiigazodni. Nagy szükség volna tehát olyan részletes és szakszerű kormányelemzésre, amely kiértékeli a mezőgazdaságra vonatkozó megegyezésnek a magyar mezőgazdaságra gyakorolt várható hatását. Ez annál is fontosabb volna, mivel Magyarországon a népességnek mintegy tíz százaléka él közvetlenül vagy közvetve a mezőgazdaságból. Nem közömbös tehát, hogy miképpen befolyásolja a csatlakozás ennek az egymillió embernek az életét.

Ilyen elemzésről nem tudok. Így csak találgatásokra hagyatkozhatunk. Jómagam feltételezem például, hogy ami hatáselemzést a magyar tárgyalófél nem végzett el, azt elvégezték uniós tárgyalópartnereink, és a támogatást, kvótákat, egyéb szabályozást úgy alakították, hogy a csatlakozás után a magyar mezőgazdaság ne veszélyeztesse,

csökkentse az uniós mezőgazdaság versenyképességét. Ha ez így van, akkor a csatlakozás után mezőgazdasági kivitelünk sem fog látványosan növekedni, sőt megvan annak a lehetősége is, hogy – legalábbis a kezdeti, átmeneti időszakban – a jelenlegi Unió mezőgazdasági termékei nyernek teret a *magyar* piacon, amely természetesen a gazdaság növekedését lassító tényező volna, és hátrányos helyzetbe hozná a mezőgazdasági népességet.

Mindent összevetve: nem látok olyan tényezőt, amelyről biztosan feltételezhető, hogy a csatlakozás után felgyorsítja vagy lassítja a gazdaság növekedését.

Illetve mégis látok. Az euró-övezethez való csatlakozás után Magyarországnak nem lesz önálló pénzpolitikája, hiszen az Unió pénzpolitikáját a frankfurti központi bank irányítja. Az Unió pénzpolitikája pedig monetarista pénzpolitika. Célja az infláció mérséklése, alacsony szinten tartása a gazdaság hitelezésének szigorú szabályozásával. E politika valóban alkalmas e cél elérésére a fejlett piacgazdaságú országokban, de nem alkalmas rá olyan országokban, amelyek még nem fejlett országok, és ahol a piacgazdaság még nem fejlett. Amikor ezt a politikát Magyarországon a Nemzetközi Valutaalap nyomására példátlan szigorral alkalmazták – 1990–1993 és 1995–1996 –, az infláció nemhogy nem csökkent, hanem felgyorsult – 1989 és 1991 között például évi 17%-ról 35%-ra –, és sohasem csökkent 22% alá. Ugyanakkor, főként a hitelmegszorítás következtében, a termelés 18,2%-kal csökkent (1990–1993), majd lényegében stagnált (1995–1996). Azután, hogy a Magyar Nemzeti Bank 1996 őszén lazította a pénzpolitikát, a gazdaság öt évig élénk ütemben növekedett, az infláció pedig 6% alá csökkent.

Az infláció legfontosabb káros hatása az, hogy lelassítja a gazdaság növekedését. Nos, ebből a szempontból baj van a monetarista pénzpolitikával a fejlett országokban is. Az Unió hat alapító tagállamában (Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, Németország, Olaszország) az átlagos infláció 1980-ban meghaladta a 10%-ot. Ezek a következő években áttértek a monetarista pénzpolitikára, és néhány éven belül sikerült az inflációt 3% alá szorítani. Ugyanakkor a gazdaságuk növekedése az 1959–1980 közötti átlagos évi 3,8%-ról az 1981–2000-es időszakban lecsökkent 1,6%-ra. A munkanélküliség pedig körülbe-

lül 6%-ról 10% fölé emelkedett. Netalán a monetarista pénzpolitika olyan gyógyír, amely elpusztítja ugyan a kórokozót, hogy aztán ugyanazt a kórt ő maga terjessze tovább? Annyi bizonyosnak látszik, hogy az Unió szigorú monetarista pénzpolitikája inkább akadálya, mint elősegítője lesz a gyors gazdasági növekedésnek Magyarországon.

Itt van ezenkívül a globalizáció. A globalizáció gazdasági értelemben azt jelenti, hogy a multinacionális vállalatok ott termelnek, ahol az adók és a termelési költségek a legalacsonyabbak, és termékeiket a világ bármely országában eladhatják. Jelenti ezenkívül a tőke szabad áramlását, beleértve a fináncőtke tisztán spekulatív célú áramlását is. A multinacionális vállalatok betelepülése egy-egy országba hasznos – mindaddig, míg ezek vissza nem élnek kivételes gazdasági hatalmukkal. Sok visszaél vele (de itt most nem fogjuk a multinacionális vállalatok „bűneit” felsorolni). A tisztán spekulatív természetű fináncőtke-áramlás messzemenően inkább káros, mint hasznos. Legújabban ez okozta az 1997-'98-as távol-keleti pénzügyi válságot (milliók elszegényedését), valamint az 1998-as oroszországi és brazilai válságokat.

Hála a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank kézi vezérlésének, a magyar gazdaságpolitika a globalizáció alapján áll. A multinacionális vállalatok ide szabadon betelepülhetnek (sőt, eddig a betelepüléskor óriási kedvezményeket kaptak) és távozhatnak (anélkül, hogy a kapott kedvezményeket legalább részben visszatérítenék), és szabadon áramolhat ide, valamint innen kifelé a spekulatív fináncőtke is. Ez az áramlás 1996 óta folyik, és azóta a Budapesti Értéktőzsde árfolyamindexének valamennyi fellendülését és zuhanását kizárólag ennek a külföldi spekulatív tőkének a be- és kiáramlása okozta. (A budapesti tőzsdén jegyzett részvények piaci ár szerinti bontásban közel 80%-ban külföldiek tulajdonában vannak, mely arány valószínűleg páratlan a világon.) Ezek a spekulatív kiáramlások csak azért nem okoztak eddig nagyobb gazdasági visszaesést, mert a tőzsdén jegyzett részvények összértéke egyelőre igen csekély a bruttó hazai termékhez viszonyítva (mintegy 20%, míg például a New York-i tőzsdén ez jóval meghaladja a 100%-ot.)

II. János-Pál pápának nincs igaza abban, hogy az Európai Unió gátolja, késlelteti a globalizációt. (Új Ember, 2003. március 2.) Az Unió gazdaságpolitikája ugyanis szintén globalizációs gazdaságpolitika.

Már csak azért is, mert az Unió gazdag tagállamai multinacionális vállalatok anyaországai, és ezeknek érdeke saját multinacionális vállalataik virágzása. A tisztán spekulatív tőkeáramlást sem gátolja semmi, sem az Unión belül, sem az Unió és a világ többi országa között.

Magyarország 2000-ben aláírta 32 másik országgal együtt az OECD által megfogalmazott egyezményt: *Irányelvek multinacionális vállalatok számára*, de az ehhez való alkalmazkodást az itteni multinacionális vállalatoktól nem követeli meg. Ha egyszer jönne egy kormány, amely ezeknek érvényt akarna szerezni, az Unión belül ez már nehezebb volna.

Magyarországon a fináncióke spekulatív áramlásának veszélyeit valaha enyhítette az a szabály, hogy külföldi nem vásárolhatott diszkont kincstárjegyet. Ezt a megszorítást 2001 nyarán feloldották – valószínűleg azért, hogy a magyarországi tőkepiac szabályozása EU-konformmá váljon. A csatlakozás miatt tehát beszűkült a magyar kormány mozgásterét a multinacionális vállalatokkal szemben, és a magyar gazdaság jobban ki van téve a spekulatív rövid lejáratú tőkeáramlás veszélyeinek, mint volt 2001-ig. (Ez a veszély az euro – legkorábban 2009-ben esedékes – bevezetéséig fog fennállni. Addig azonban valószínűs a veszély, mint amint ezt a forint ellen 2003-ban intézett két spekulatív támadás is bizonyítja.) Mindent összevetve, a gazdasági növekedés felgyorsulása nem törvényszerű; az Unión kívül is lehetséges a gyors gazdasági növekedés, sőt gyorsabb is, mint azon belül, és szinte több érv szól a magyarországi gazdasági növekedésnek lelassulása, mint annak gyorsulása mellett.

A Külügyminisztérium könyvecskéje a gazdasági növekedés felgyorsulásán kívül még felsorol jó néhány érvet a csatlakozás mellett.

- *Értékközösség*: „olyan országok vállalkoztak az önkéntes együttműködésre, amelyek elkötelezettek a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása és a piacgazdaság mellett.”

Magyarország természetesen az Unión kívül is elkötelezett híve lehet ezeknek az értékeknek.

- „Magyarország – a történelemben először – jelentős politikai és gazdasági súllyal rendelkező, hatékony szervezet *egyenrangú tagjává* válik.”

Ez történelmileg kissé sántít. Magyarország ugyanis 1867 és 1918 között már tagja volt hasonló szervezetnek. Egyenrangú, de nem egyenlő súlyú tagja volt, s ez így lesz az Európai Unióban is – lásd később.

- *Egyenlő versenyfeltételek* Lisszabontól Varsóig és Londontól Athénig. A versenyfeltételek az iparcikkekre vonatkozólag már régóta egyenlők. A mezőgazdasági termékekre vonatkozóan csak 2013-ban lesznek egyenlők, amikor a magyar mezőgazdaság uniós támogatása ugyanaz lesz, mint a jelenlegi tagországoké.
- *Szolidaritás*: „A fejlettebb államok is megértették, hogy a közös boldogulás alapja a közös fejlődés, amihez az elmaradottabb tagországok és térségek számára biztosítani kell a felzárkózás lehetőségét.” Magyarország számára a biztosítás mértéke a bruttó hazai termék 0,7 százalékát kitevő nettó forrásbeáramlás – az is csak ideiglenesen .
- *Nő a mozgásterünk*: magyar állampolgárok útlevél nélkül utazhatnak azokba az országokba, amelyek aláírták a Schengeni Egyezményt. Valamennyi mai uniós tagállam az Egyesült Királyság és Írország kivételével, valamint Norvégia és Izland, tanulhatnak az Unióban, vállalkozást alapíthatnak, munkát vállalhatnak, akár le is telepedhetnek. Magyar állampolgárok jelenleg útlevéllel (de vízumkényszer nélkül) utazhatnak az Unió bármely országába. Magyar diákok eddig is tanulhattak külföldi egyetemeken (ha volt rá pénzük és tudták a nyelvet). A munkavállalást, vállalkozásalapítást, letelepedést én nem tartom előnynek (és nem tartom hátránynak, hogy ezek csak később lépnek érvénybe). Szerintem az a cél, hogy a magyarok itthon tudjanak boldogulni.
- „Az európai integráció eredménye *a béke, biztonság és stabilitás*.” Való igaz, hogy az Unió feloldotta az évszázados francia–német ellentétet, de nem értem, miért növelné/garantálná Magyarország békéjét, biztonságát, stabilitását. Az Uniónak nincs sem hadserege, sem közös védelmi politikája. Külső határait elsősorban az Északatlanti Szövetség védi. Ami pedig a szervezett nemzetközi bűnözés és terrorizmus elleni védelmet illeti, abból Magyarország is részesülhet, ha az Unióval továbbra is szorosan együttműködik ezeken a területeken.

- *Az életminőség javítása.* A környezetet, élelmiszerbiztonságot és a fogyasztót lehet védeni az Unión kívül is – esetleg a bevált uniós előírások alkalmazásával. Az Unión belüli hatékonyabb védelemre csak akkor volna lehetőség, ha így több pénz jutna rá, vagyis nem évi 120 milliárd forint volna (ideiglenesen) az Unióból eredő nettó forrásbeáramlás.
- A csatlakozással *megnö Magyarország nemzetközi súlya és tekintélye*, mert „a korábbi komország végérvényesen horgonyt vet a biztos nyugati kikötőben”. Még meg sem száradt a nyomdafesték a könyvecskén, amikor Chirac elnök rendreutasította a magyar miniszterelnököt: ne levelezzen az ő megkérdése nélkül Bush elnökkel, mert ezzel kockáztatja Franciaország hozzájárulását Magyarország EU-felvételéhez. És erre az otromba fenyegetésre a magyar kormány válasza a meghunyászkodás volt. Kovács László külügyminiszter kijelentette: igen, Magyarországnak valóban egyeztetnie kellett volna Franciaországgal. Nő Magyarország nemzetközi súlya és tekintélye...

A Külügyminisztérium könyvecskéje felsorol ezeregy pénzalapot, amelyből Magyarország uniós tagság esetén részesülhet, és ezeregy hasznos programot, amelyhez csatlakozhat. Ez ne kápráztasson el senkit. Ezek a pénzek kívül maradás esetén is elkülöníthetők, a programok akkor is finanszírozhatók lettek volna – azokból az összegekből, amelyeket akkor nem fizettünk volna be az Unió közös kasszájába. Az operatív adat, az ajándék az a 120 milliárd forint, amelyet az Uniótól befizetéseinket meghaladóan kapunk (ideiglenesen). Hogy ez nagyságrendileg mit ér, azt már láttuk.

Amint látható, a Külügyminisztérium könyvecskéje a csatlakozás előnyeként sorol fel olyasmit, amit már élvezünk – „egyenlő versenyfeltételek”, „nő a mozgásterünk” – , amit az Unión kívül is megvalósíthatunk – „érdekközösség”, „életminőség javítása”, „szervezett bűnözés elleni küzdelem” – , vagy ami egyszerűen „nem stimmel”: „szolidaritás”, „béke, biztonság és stabilitás”, „megnö Magyarország nemzetközi súlya és tekintélye”.

Alapvető nemzeti hibánk az illúziókergetés. Azt hittük például, hogy a rendszerváltással itt minden jóra fog fordulni. Valójában – legalábbis gazdasági téren – hét esztendőre minden nagyon rosszra for-

dult. Az EU-csatlakozással kapcsolatos illúziókra jó példa Dr. Latorcai János írása: *Bebocsátásra várva... (Kereszténydemokrata szemmel a koppenhágai döntésről)*. Felsorolja az Orbán-kormánynak az elérhető csatlakozási feltételekkel kapcsolatos illúzióit: „Azt hittük...” (amit hittek, az Koppenhágában „nem jött be”), „Úgy véltük...”, „Azt reméltük...” „Bíztunk abban...” – de csalatkoztunk benne. (A dolgozat pikantériája az, hogy miután a szerző megnyerő őszinteséggel felsorolja az Orbán-kormánynak a csatlakozással kapcsolatos tévedéseit és illúzióit, cikke végén elvárja, hogy most higgyünk ugyanezeknek az uraknak és hölgyeknek, amikor vezetőjükkal együtt azt mondják: „Még így is megéri.”)

Az illúziókergetés azóta is tovább folyik. A sajtó, a rádió, a televízió osztja az illúziót. Iszonyú agymosás folyik:

...Magyarország több évszázados vágya valósul meg, amikor belép az EU tagjainak sorába. Részévé válunk a világ legnagyobb belső piacának. Helyet kapunk az európai népek közösségében. Csatlakozunk a béke, a biztonság, a stabilitás, az igazságosság és a jólét övezetéhez. A magyar emberek egyenlő esélyt kapnak arra, hogy megtalálják – és megállják helyüket az európai népek közösségében. (...) Ott leszünk, amikor a döntéseket előkészítik és meghozzák. (Magyarország) ugyanannál az asztalnál ül, mint a nagyhatalmak.

Új nemzetközi státusunk (...) a határainkon kívül élőknek is, az egész magyar nemzetnek előnyöket ígér.

EU-csatlakozás 2004, 10., 12. oldal

Hogy mindebben mennyi a konkrétum, azt láttuk, illetőleg látni fogjuk. De csak ezt hallhatjuk, ezt olvashatjuk. A csatlakozás ellenzői, no meg az euszkeptikusok nem jutnak szóhoz. Pedig nem ez az út a „demokráciák közegébe”. Ott ugyanis meghallgatják a másik felet is.

* * *

A hátrányok közül a Külügyminisztérium lényegében négyet említ: az uniós tagság nem mindig lesz képes a globális fejlődés kedvezőtlen hatásait ellensúlyozni; az Unió előírásai között „akad néhány eltúlzott, nem kellően kiértelt szabályozás”; lesz egy 2–9 évig tartó átmeneti

időszak, s gyakorlatilag csak 2013-ban részesülhetünk minden téren ugyanazokban a kedvezményekben, mint az Unió jelenlegi tagállamai. Végül: burkoltan bár, de tudunkra adja, hogy az uniós támogatás messze alatta marad a reméltnek.

Én azt hiszem, van néhány más hátrány is.

Ilyen például szuverenitásunk nagy részének a feladása. Gazdasági szuverenitásunkból édeskevés marad. Nem lesz önálló pénzügyi politikánk, árfolyampolitikánk, külkereskedelmi és mezőgazdasági politikánk. Egyeztetni kell az Unió politikájával a fiskális és az iparpolitikát. Az Unió befolyása döntő lesz a szociális, a regionális, valamint a foglalkoztatáspolitikára. Az infrastruktúra fejlesztése az uniós keretrendszerrel összhangban fog történni. Az utóbbi három esetében az uniós befolyás csak előnyünkre szolgálhat, mert az Unió ezeken a területeken jóval előttünk jár mind az elgondolásban és tervezésben, mind pedig a végrehajtásban.

Lássuk a többi kormányfeladatot. Az Uniónak egyelőre nincs közös *külföldi politikája*. Számolni kell azzal, hogy egyszer lesz, s akkor önálló külpolitikánk sem lesz.

Honvédelmi téren a csatlakozás nem hoz változást. Mióta az Északatlanti Szövetség tagjai vagyunk, gyakorlatilag nincs önálló honvédelmi politikánk. A *rendfenntartásba* az Unió (egyelőre?) nem szól bele. A *bűnüldözésben* már most nagy segítségünkre van az Unióval való együttműködés – mint láttuk – a nemzetközi bünszövetkezetek és a kábítószer-kereskedelem üldözésében, valamint a terrorizmus megelőzésében. A *közigazgatás* – sajnos – belügy, s így a fullasztó magyar bürokrácia túl fogja élni az uniós csatlakozást. Nemcsak hogy túl fogja élni, de valószínűleg még fullasztóbbá válik. A magyar közigazgatási szerveknek ugyanis alkalmazniuk kell a meglévő uniós joganyagot, amelynek terjedeleme 80 000 oldal, amely még a Külügyminisztérium propagandairata szerint is tartalmaz „néhány” eltúlzott, nem kellően kiérlelt szabályozást.

A *tudományos alapú kutatás és technológiafejlesztés* összehangolása az Unión belül az 1980-as évek óta folyamatban van. Az *oktatás* terén az ország teljes mértékben megőrzi szuverenitását. Az Unió nem avatkozik be az *igazságszolgáltatásba* sem, sőt a csatlakozás után a magyar bíróságok ítéleteit a tagállamokban, a tagállamok bíróságainak

ítéleteit pedig Magyarországon szinte automatikusan végrehajtják. Az *idegenrendészet* és a *határellenőrzés terén* azonban megszűnik szuverenitásunk, mert teljes egészében a schengeni szabályokat kell alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy a kárpátaljai és szerbia-montenegrói közel félmillió magyar csak vízummal jöhet Magyarországra.

Ez lesz tehát a mozgásterünk saját ügyeink intézésére.

Kérdés: mekkora befolyásunk lesz azoknak az ügyeknek az intézésére, amelyek az Unió hatáskörébe tartoznak? Más szóval: mekkora lesz a befolyásunk az uniós politika kialakítására?

Azzal kell kezdeni, hogy olyan nemzetközi intézmények esetében, amelyekhez nagy/hatalmas, valamint kis és gyenge országok egyaránt csatlakoznak, a csatlakozás nem érinti egyenlőképpen a kis és nagy országok mozgásterét és befolyását. Azzal, hogy az Egyesült Államok csatlakozott a Nemzetközi Valutaalaphoz és a Világbankhoz, mozgásterere nem csökkent, befolyása pedig nőtt. A maga 17,5%-os szavazatarányával irányítja mindkét intézmény működését és általunk a nemzetközi pénz- és tőkepiacot, valamint annak 60-70 országának a gazdaságpolitikáját, amelyek e két intézmény befolyása alatt állnak. Franciaországnak is nagyobb az európai befolyása azáltal, hogy tagja az EU-nak, mint amekkora anélkül volna, hisz ez az ország afféle hangadó az Unión belül. Magyarország befolyása a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank döntéseire szavazatarányával egyenlő, vagyis 0,49%. Befolyása az Unió döntéseire szintén szavazatarányával lesz egyenlő, amely *ma* a különböző fórumokban 3,3 és 4% között van.

Ezek a Nizzai Egyezményben megállapított szavazatarányok a kis országok számára igen kedvezőek, mert a kis országoknak népességük arányát messze meghaladó szavazatarányokat biztosítanak. Így például a négy visegrádi ország plusz Szlovénia összesen több szavazattal rendelkezik az Unió legfontosabb döntéshozó szervében, a Miniszterek Tanácsában (62-vel), mint Franciaország és Németország együtt (58), holott együttes lakosságuk (66 millió) a két nagy ország összlakosságának (142 millió) a felét sem teszi ki. Ezek azok a szavazatarányok, amelyekkel a kormány a Külügyminisztérium kiadványában kecsgettette az ország népét az április 12-i népszavazás előtt. Az előny meglehetősen elméleti. Csak akkor lehet érvényesíteni, ha valamely kérdésben az öt ország érdekei azonosak. Ilyen kérdés pedig nem sok

van. Az Unió tárgyalás alatt álló alkotmánya értelmében azonban ilyen elméleti előnyünk sem lesz, ugyanis szavazatarányunk népességünk arányával lesz egyenlő. Így a Miniszterek Tanácsában 3,5%-ról 2,2%-ra csökken. Románia és Bulgária csatlakozása (2007) után már az sem lesz biztos, hogy Magyarország delegálhat egy tagot a Tanácsba (mely az Unió „kormányaként” működik).

(Jegyezzük azért meg azt is, hogy az alkotmánytervezetben körvonalazott minőségi szavazás nemcsak azt zárja ki, hogy a kis országok összefogjanak a nagyok ellen, de azt is, hogy néhány nagy ország összefogva rákényszerítse akaratát a kis országokra).

Mindent összevetve, a csatlakozás után belső autonómiánk nem lesz nagyobb, mint például az amerikai Ohio államé. És befolyásunk az uniós politika kialakítására nem lesz nagyobb, mint Ohionak az Egyesült Államok federális politikájának a kialakítására.

Igaz, ha egy ohioit megkérdeznénk, mit választana, teljes szuverenitást az Egyesült Államokon kívül vagy a mai csonka szuverenitást azon belül, habozás nélkül az utóbbit választaná, mert büszke arra, hogy Ohio egy szuperhatalom tagállama.

Magyarország, ha nem is egy szuperhatalom, de egy hatalmas államközösség tagja lesz a csatlakozás után. Az is igaz viszont, hogy Magyarország talán jobban különbözik az Unió többi tagállamától, mint Ohio az USA többi tagállamától.

* * *

A határon túli magyarok helyzete számomra nagyon fontos. (Ez bizonyos körökben ma nacionalista, sovinizta „elhajlás”, de vállalom.) Ma tapintatlanság, illetlenség, nem szalonképes felhánytorgatni Trianon égbekiáltó igazságtalanságát (hiszen szeretett miniszterelnökünk mondta valaha – miniszterelnökhelyettes korában – az egyik davosi értekezleten, hogy „a (trianoni?) határok sérthetetlenek”). Nem illendő felhánytorgatni, hogy Magyarország képviselőit meg sem hívták a béketárgyalásokra, de az utódállamok képviselőit meghívták; hogy azok csaltak és hazudtak: hamis etnikai térképeket mutattak, patakokat hajózható folyóként tüntettek fel; hogy színmagyar területeket csatoltak el; hogy a magyar nép egyharmada az új határokon kívül rekedt (ebben az egész világon csak az albánok múlnak felül bennünket). És

hogy mindez a népek önrendelkezési joga nevében történt. Nem is hánytorgatom fel mindezt. Csupán azt említem meg, ami a második világháború *után* történt, és ami Trianon óta az elszakított területeken történt. A második világháború után a hitlerista Németország csatlósai közül Szlovákia és Horvátország, Csehszlovákia, illetve Jugoszlávia győztes országgá vált. Az idejében átálló Bulgária megkapta Dél-Dobrudzsát, Románia, amely minden erőforrásával és egész hadseregével segítette a németeket, amíg azok győztek, aztán minden erejével és egész hadseregével segítette az oroszokat, amikor azok győztek, elvesztette a kicsiny Dél-Dobrudzsát, keleten pedig Moldvát, de visszakapta Észak-Erdélyt. Ausztriát pedig, amely náciabb volt Németországnál – az Anschluss utáni Hitler által rendezett valamennyi népszavazáson nagyobb arányban támogatta Hitlert, mint Németország –, a szövetségesek „felszabadított” országként kezelték. Jóvátétel fizetésére nem kötelezték, az oroszok csak egyharmadát szállták meg, s az 1955-ös osztrák államszerződés értelmében onnan is kivonultak. Ausztria, ha katonailag nem is, berendezkedésében csatlakozhatott a Nyugathoz. Magyarország számára visszaállították a trianoni határokat – három falu kivételével (ennek köszönhetjük a bósi erőművet és a Szigetköz ökológiai tragédiáját) –, az országnak súlyos jóvátételt kellett fizetnie, és 47 évre szovjet megszállás alá került. Magyarország lett Közép-Európa egyetlen legyőzött országa, egész Európa bűnbakja.

És mi lett – immár nemzetiségi garanciák nélkül – az elszakított területek magyarságával?

Trianonban *az utódállamok 1920-as népszámlálásai szerint* 3,2 millió magyart csatoltak el. Természetes szaporodás útján ennek a 3,2 milliúnak 2000-re legalább 4,4 millióra kellett volna gyarapodni. A 2000–2001-es népszámlálások azonban csak 2,4 milliót találtak. *Hiányzik 2 millió magyar!* Hová lettek? Kiutasították, kitelepítették őket (Szlovákiából), önként áttelepültek Magyarországra, legyilkolták őket (a szerbek 40 000-et, a románok néhány ezret 1944-ben), zömükben pedig asszimilálódtak. Mindennek következtében, valamint tudatos betelepítés következtében, megváltozott az elszakított területek etnikai összetétele. Erdélyben a románok 1920-ban másfélszer annyian voltak, mint a magyarok. Ma közel négyszer annyian vannak. A Felvidéken a szlovákok és a rutének 1920-ban együtt nem egész kétszer

annyian voltak, mint a magyarok. Ma nyolc és félszer annyian vannak. A folyamat visszafordíthatatlan, de talán megállítható. Megállítja-e az uniós csatlakozás?

Kormányaink a legújabb időkig ebben reménykedtek. Hallottunk olyasmit vezetőinktől, hogy az EU-csatlakozással „felszámoljuk Trianont”. Eltűnnek a határok – legalábbis Románia és Szlovákia felé –, és az ottani, valamint a magyarországi magyarság egy nagy államszövetségben egyesül újra.

Felhívtam a Határon Túli Magyarok Hivatalát, és megkérdeztem, változtat-e az uniós csatlakozás a szlovákiai és romániai magyarok helyzetén? A válasz nemleges volt. A kisebbségi magyarok helyzetét a kétoldalú államszerződések szabályozzák. *Az Uniónak nincs kisebbségi politikája.* A szlovákiai magyar nőknek tehát továbbra is ajánlatos lesz szlovákul írni magyar nevüket (az ország élvonalbeli teniszezője például Nagyova), és nem változik meg az a romániai gyakorlat sem, hogy ha egy huszonöt tanuló számláló színmagyar osztályba beíratnak egy román gyereket, akkor a huszonöt magyarnak románul kell tanulni, nehogy a román gyerek kényszerüljön magyarul tanulni...

A szlovákiai és (2007 után) romániai magyarokkal könnyebb lesz a kapcsolatot tartani, hiszen megszűnik az útlevílkényszer. „Bizonyos feltételekkel” szabadon le is telepedhetnek Magyarországon – vagyis felgyorsulhat a magyarok fogyása ezekben az országokban. A kárpátaljai és vajdasági közel félmillió magyarral azonban megnehezül a kapcsolattartás, hiszen ezek a csatlakozás után csak vízummal jöhetnek Magyarországra.

Pillanatnyilag tehát az a helyzet, hogy az uniós csatlakozás a határon túli magyarok *helyzetét* nem befolyásolja. A *kapcsolattartás* a felvidéki és – később – az erdélyi magyarsággal könnyebb lesz, a kárpátaljaival és délvidékivel pedig nehezebb. Szóval: megint csak illúziókban ringattuk magunkat.

De talán, ha csatlakozunk az Unióhoz, akkor könnyebb lesz elérni, hogy az Uniónak *legyen* nemzetiségi politikája, mintha kívül maradunk. Ez így logikus. Csakhogy a 2,2%-os szavazataránnyal nem sokra megyünk. Szövetségesekre lenne szükségünk. Csaknem valamennyi nagy tagállamnak van nemzetiségi problémája: Franciaországnak Korzika, az Egyesült Királyságnak Észak-Írország, Spanyolországnak

Baszkföld, Olaszországnak Alto Adige (Dél-Tirol). Ezekre tehát nem számíthatunk. Németországra sem számíthatunk, hisz számára a kérdés közömbös. Ott nincs számottevő etnikai kisebbség, és külföldön sincs számottevő német kisebbség („hála” a II. világháború utáni kitelepítéseknek és szörnyű népvándorlásoknak). Így a németek nem fogják megbolygatni a német–francia és német–olasz harmóniát azért, hogy a magyaroknak kedveskedjenek. Több kisebb uniós tagállamban és csatlakozásra váróban jelentős kisebbségek élnek: Görögországban macedónok, Bulgáriában törökök, Finnországban svédek, a balti államokban oroszok, hogy Szlovákiát és Romániát ne is említsük. Marad tehát potenciális szövetségesként Ausztria és Írország.

Ez az aritmetika gátolja kormányunk ama törekvését, hogy a kisebbségi jogokat kodifikálják és felvegyék az Európai Unió alkotmányába, tekintve, hogy a jelenleg közkézen forgó alkotmánytervezet az etnikai kisebbségeket csak futólag említi: tilt ellenük, mint minden más kisebbséggel, valamint a nőkkel szemben mindenféle hátrányos megkülönböztetést. Márpedig az, hogy a magyarok Szlovákiában szlovákul, Romániában románul tanulhatnak, mint a többi szlovák, vagy román állampolgár, és hogy Romániában járhatnak a román egyetemre, az ugyebár nem tekinthető hátrányos megkülönböztetésnek. Nem szívesen bocsátkozom jóslásokba, de most egyet megkockáztatok. Kormányunk el fogja érni és nagy diplomáciai diadalként fogja hírül adni, hogy az európai alkotmányban lesz egy rövid utalás az etnikai kisebbségekre. Jogaikról azonban nem lesz szó. Különösen reménytelen a vállalkozás azóta, hogy Günter Verheugen, EU-bővítési biztos kioktatta a magyar kormányt: nem szabad nemzetben gondolkodni. Állampolgároknak kell gondolkodni. És erre mi volt a magyar kormány reakciója? Felháborodás? Hittétel a magyar nemzet egysége (és létezése!) mellett? Szó sincs róla! Reakciója ismét a meghunyászkodás volt. A kormány a (már erősen felhígított és 2003 júliusában módosított) státustörvényből kihagyta a magyar nemzetre való hivatkozást.

A csatlakozás egyik ára tehát az, hogy nincs többé tizenkét és félmilliós magyar nemzet, csak tízmillió magyar állampolgár van. Számomra ez nagy ár.

* * *

Négy hatalmas mérföldkő volt a magyar történelemben: a kereszténység római változatának felvétele 1000 körül; 1526, amikor egyszer s mindenkorra megszűnt Magyarország nagyhatalmi pozíciója; 1920, amikor egyszer s mindenkorra megszűnt a „Szentistváni Birodalom”. A negyedik az április 12-i népszavazás volt. Arról kellett dönteni, hogy legyen-e egy (aprócska) önálló magyar állam, vagy legyen az ország egy erős és hatalmas államszövetség (aprócska) tagja. Géza fejedelem döntése óta ez volt a legfontosabb döntés az ország történetében. A választásra jogosultak 37%-a szlogenek, illúziók, félrevezető és hiányos információ alapján az utóbbi mellett döntött.

Szlogenekről, illúziókról, félrevezető információkról már volt szó. Az információ hiányáról, mely talán a legfélrevezetőbb, még nem volt szó. Arról, hogy a hivatalos propaganda úgy állította be, hogy a népszavazás arról szól, hogy tagjai legyünk-e az Európai Uniónak, vagy ne legyen semmi közünk hozzá. Nem ez volt a tét. A „nem”-mel való szavazás azt jelentette volna, hogy megmaradhatott volna a jelenlegi társas viszony, és megmaradhatott volna a lehetőség ennek továbbfejlesztésére. Megmaradt volna tehát az iparcikkek közös piaca, sőt megvalósíthattuk volna a vámuniót is, ha ez az érdekünk. Továbbra is alkalmazhattuk volna az Unió már addig átvett jogszabályait, és átvehettük volna azokat, amelyek nekünk megfelelnek. Együttműködhattunk volna az Unióval a közlekedési hálózat, a hírközlés, az elmaradt régiók fejlesztése terén, átvehettük volna az Unió fogyasztóvédelmi és élelmiszer-biztonsági szabályait, messzemenőleg együttműködhattunk volna a környezetvédelem terén. Nem lett volna (2,2 százalékos) beleszólásunk az Unió döntéseibe, de nem is kellene végrehajtani azokat a döntéseket, melyek nekünk nem felelnek meg. És megmarad volna annak a lehetősége is, hogy később (talán kedvezőbb feltételekkel?) csatlakozzunk az Unióhoz. Ezt az utat választotta Norvégia és Izland. (Ezek még Schengeni Egyezményhez is csatlakoztak.) A jelek szerint ezen az úton indult el Svájc is. Az Unión kívül is folytatódhat az Unióhoz való gazdasági felzárkózás és általában a Nyugathoz való felzárkózás.

A csatlakozás sem azt jelenti, hogy itt minden gyökeresen megváltozik. Nem biztos, hogy felgyorsul a gazdasági növekedés, hiszen szinte több érv szól amellett, hogy lelassul, minthogy felgyorsul. Lát-

tuk, hogy ami előnyt a Külügyminisztérium felsorol, az gyakorlatilag nem jelent lényeges változást az eddigi helyzetben, illetve az eddigi fejlődés irányán – hacsak a 80 000 oldalra terjedő európai joganyag még nem alkalmazott részének bevezetését és ezzel a bürokrácia további terebélyesedését nem számítjuk. Az uniós támogatás évi 80 milliárd forinttal, a BHT 0,5 százalékkal nő (ideiglenesen). (Viszont, ha nem csatlakozunk, akkor zéróra csökkent volna.) Egyenrangú (de nem egyenlő súlyú) tagja vagyunk egy hatalmas államszövetségnek. Szavazati jogunk van, így (3,5%-ban, majd 2,2% arányban) érvényesíthetjük befolyásunkat az uniós döntések meghozatalánál. Önálló államiságunkat azonban feladtuk. A határon túli magyarok *helyzete* nem változott. A Szlovákiában és Romániában élőkkel javult a *kapcsolattartás* lehetősége, a kárpátaljaiakkal és vajdaságiakkal romlott. A magyar nyelv, a magyar kultúra, valamint nemzeti sajátosságaink a trianoni Magyarországon nem kerülnek veszélybe, de magyar nemzet nincs többé.

* * *

Eddig tények és adatok felsorolására és elemzésére törekedtem. Most szeretném ezt néhány szubjektív megjegyzéssel kiegészíteni. Az emberiség történetében minden gyönyörű eszmével visszaéltek az azt megvalósítani akaró emberek. A kereszténység gyönyörű eszme, s mégis mennyi vér – eretneküldözés, máglyák, vallásháborúk – folyt a „szeretet vallása” nevében! Gyönyörű eszme a kommunizmus is: az ember ember által való kizsákmányolásának megszüntetése. De amint egy országban diadalmaskodott, azonnal létrehozta a kényszermunkatáborokat és százmillióknak egy elenyésző kisebbség hatalmi törekvései érdekében való soha nem látott mértékű elnyomását és kizsákmányolását.

Gyönyörű az Európai Unió eszméje is: 15-25-30 (netalán 45) ország egységes tömbje, ahol háború és vérontás ki van zárva, amely egyetlen hatalmas piac, ahol turisták, munkavállalók, áruk, tőke és vállalkozási készség számára nincsenek országhatárok, ahol a gazdaságot, az igazságszolgáltatást egységes elvek vezérik, ahol a demokrácia és az emberi szabadságjogok egyformán érvényesülnek. Nem is volt valaha az egyesült Európának nagyobb híve, mint én. Azután ez a gyönyörű eszme kezdett félresiklani. Elbürokratizálódott. A brüsszeli

bürokraták olyan apró-cseprő részletekbe ártják bele magukat, amelyek szabályozását nyugodtan rá lehetne bízni az érdekelt országokra (például a magyar hatóságra azt, hogy milyen legyen a higiénia a magyarországi élelmiszerboltokban). Számomra az Unió 80 000 oldalnyi joganyaga iszonyúan riasztó. Minél több a szabály, annál nagyobb tere van a korrupciónak. El is harapódzott a korrupció az Unióban.

A szabályozás túlburjánzik, de ami a többségnek, illetve a nagyoknak és hatalmasoknak nem érdeke, azt nem szabályozzák. Ilyen például a kisebbségvédelem. Igen, egységes elvek irányítják a gazdaságot, de néhány fontos elv, például a monetarizmus és a szabályozatlan globalizáció, megfelel az Unió fejlett országainak, de árt a kevésbé fejletteknek. Mindezek láttán lanyhult az Unió iránti lelkesedésem. Nem váltam azonban csatakozásellenessé. Hogy itt több negatívumot, mint pozitívumot említek, az azért van, mert mérhetetlenül bosszant, hogy egymást követő kormányaink objektív tájékoztatás helyett blöfföléssel, illúziókeltéssel, már meglévő vagy nem várható előnyök hangoztatásával készítették fel a népet történelme egyik legfontosabb döntésére. De még 1993 márciusában sem tudtam, igennel vagy nemmel fogok-e szavazni. Aztán végiggondoltam a jelenlegi kormány szinte szolgai engedékenységet – igen, még a nacionalizmussal semmiképpen sem vádolható HVG is „túlzottan alkalmazkodó”-nak nevezi kormányunkat, valamint a Chirackal és Verheugennel szembeni meghunyászkodását, és úgy döntöttem, *ez a kormány nem alkalmas arra, hogy a speciális magyar érdekeket érvényesítse az Unión belül, és „nem”-mel szavaztam. Ezzel a kormánnyal és így: nem.* Talán később és másképp.

Vesztettem. A szavazásra jogosultak 37%-a – félretájékoztatva – megszavazta a csatlakozást. Magyarország 2004. május elsején illúziók, remények és megalapozatlan elvárások alapján csatlakozott az Európai Unióhoz.